

Etikkrådets arbeid under miljø- og klimakriteriene

I retningslinjenes § 3 heter det at: «Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

c) alvorlig miljøskade

d) der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for handlinger eller unnlatelser som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser».

Alvorlig miljøskade

Miljøkriteriet er det atferdskriteriet som frem til nå har ført til flest tilrådninger om utelukkelse. Kriteriet favner vidt, og Etikkrådet har gjennom årene hatt grundige gjennomganger av mange problemområder knyttet til blant annet gruvedrift, industrivirksomhet, kraftproduksjon, hogst- og plantasjevirkosomhet og skipsopphugging. Selskapene som er utelukket, har aktiviteter som truer særlig verdifulle verneområder, forårsaker alvorlig forurensning eller ødelegger viktige økosystemer og biologisk mangfold.

I 2018 har rådet fortsatt arbeidet med å utrede selskaper som skader verneområder. Utredningene er rettet mot selskaper i fondet som har igangsatt eller planlagt alvorlig miljøskadelig aktivitet i eller nær naturområder som av UNESCO er klassifisert som verdensarvområder. Ett selskap er i 2018 anbefalt utelukket med en slik begrunnelse. Truslene mot verneområder er særlig knyttet til ressursutvinning, plantasjedrift og bygging av infrastruktur. Etikkrådet har de siste årene vurdert flere slike saker der selskaper eksempelvis i stort omfang driver båttransport gjennom et verdensarvområde, etablerer aktivitet som tiltrekker seg mange mennesker inntil et verdensarvområde, eller påvirker vassdrag som er viktig for et verdensarvområde. I slike saker legger rådet betydelig vekt på UNESCOs vurdering av om selskapets aktivitet utgjør en risiko for verdensarvområdet.

Det er et betydelig antall områder som har uomtvistelige verneverdier på samme nivå som verdensarvområder, men der området ikke er undergitt samme type restriksjoner, og som derfor er mer åpent for etablering av industri. I noen tilfeller utgjør slik aktivitet en betydelig trussel mot det biologiske mangfoldet. Rådet vil framover ha økt oppmerksomhet på disse områdene.

I 2018 har Etikkrådet arbeidet videre med å vurdere selskaper som bidrar til avskoging av tropisk skog. Arbeidet har tidligere år vært konsentrert om Asia og Afrika, men er nå blitt utvidet til å omfatte Latin-Amerika. Norges Bank har også en dialog med selskaper i Latin-Amerika om samme problemstilling, og Etikkrådet har derfor valgt å utsette vurderingen av de selskapene banken arbeider med. Det er likevel noen selskaper i fondet som er involvert i avskoging i Latin-Amerika, men som ikke følges opp gjennom eierskapsutøvelsen. Rådet vil slutføre vurderingen av disse selskapene i 2019.

Utslipp fra legemiddelindustrien, og særlig fra antibiotika-produksjon kan være både et alvorlig lokalt forurensningsproblem og et globalt problem, siden denne typen forurensning også kan bidra til at bakterier utvikler resistens mot antibiotika. Enkelte steder er utslippene store og konsentrasjonene av disse stoffene svært høye i miljøet rundt fabrikkene. Rådet utreder nå et område med flere fabrikker der det er svært høyt forurensningsnivå av slike stoffer i miljøet. I 2019 vil Etikkrådet kontakte de aktuelle selskapene og eventuelt sette ut oppdrag om å få gjennomført egne undersøkelser av problemet.

Andre utredninger i 2018 har vært knyttet til skipsopphugging, forurensning fra gruvedrift og selskaper som er delaktig i avskoging av tropisk skog i leverandørkjeden. Arbeidet med disse temaene vil fortsette i 2019.

Etikkrådet har i gjennom flere år hatt et spesielt fokus på fiskerivirksomhet og særlig sett på i hvilken grad selskaper er involvert i ulovlig, urapportert eller uregulert fiske. Dette omfatter både selskaper som selv driver fiske og selskaper som kjøper inn sjømat fra underleverandører. Erfaringene med dette arbeidet er oppsummert på side 21.

Klimakriteriet

Arbeidet med klimakriteriet har vært krevende, blant annet fordi det er et nybrottsarbeid, samtidig som kriteriet åpner for flere tolkningsalternativer. Etikkrådet anbefalte i 2017 og 2018 å utelukke til sammen fem selskaper under dette kriteriet. Norges Bank ba deretter Etikkrådet i et brev i mai 2018 om en ytterligere klargjøring av hvordan rådet forstår kriteriet, og rådet og banken har også hatt flere møter om kriteriet. Etikkrådets svar kan leses på side 43. I et brev datert 7. november 2018 ba Norges Bank Finansdepartementet om en avklaring vedrørende enkelte sentrale forhold ved anvendelsen av kriteriet.

I påvente av denne avklaringen har rådet fortsatt arbeidet med å innhente informasjon om ulike bransjer, men vil ikke avgi nye tilrådninger før de avgitte tilråkningene er realitetsbehandlet. Vi har i 2018 arbeidet med blant annet sement og internasjonal shipping, og ser at det kan være betydelig forskjell i utslipp av klimagasser mellom sammenliknbare operasjoner hos ulike sementprodusenter og ulike rederier. Totalutslippene av klimagasser fra internasjonal shipping er omtrent like store som de totale klimagassutslippene fra Tyskland, og er ikke omfattet av Paris-avtalen. Den internasjonale maritime organisasjonen (IMO) har satt som mål at utslippene skal halveres frem til 2050. Vi vil følge med på hvordan bransjen følger opp denne utviklingen.